HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מצרי שני במאי יטהר דלמא [א]דאי עבר ונסיב דאי לא כתיב קרא הרי ממזר דאי וכתביה קרא דאי לאיסורא כתב דאי להיתרא לא כתב הרי מחזיר גרושתו דאי להיתרא וכתביה התם משום עיקר איסורא הוא דכתביה ת"ר אם נאמר [1]בנים למה נאמר דורות ואם נאמר דורות למה נאמר בנים אם נאמר בנים ולא נאמר דורות הייתי אומר בן ראשון ושני אסור שלישי מותר לכך נאמר דורות ואם נאמר דורות ולא נאמר בנים הייתי אומר [ב]לאותן העומדים על הר סיני לכך נאמר בנים להם [א]מהם מנה להם [ב]הלך אחר פסולן ואיצטריך למיכתב להם ואיצטריך למיכתב אשר יולדו דאי כתב רחמנא אשר יולדו ה"א מבניהם מנה כתב רחמנא להם ואי כתב רחמנא להם ה"א מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד [ג]כתב רחמנא אשר יולדו ואיצטריך למיכתב להם הכא ואיצטריך למיכתב [2]לו גבי ממזר דאי כתב רחמנא הכא משום דבא מטיפה פסולה אבל ממזר דבא מטיפה כשרה אימא לא ואי כתב רחמנא גבי ממזר משום דאין ראוי לבא בקהל לעולם אבל הכא אימא לא צריכא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ג]מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הואי אלמא קסבר בתר דידיה שדינן ליה מתיב רב יוסף רבי טרפון אומר [ד]יכולין ממזרים ליטהר כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא בן חורין אלמא בתר דידה שדינן ליה שאני התם דאמר קרא [3]האשה וילדיה תהיה לאדוניה מתיב רבא [ה]אמר ר' יהודה מנימין גר מצרי היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא ואמר אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה אשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני ראוי לבא בקהל ואי ס"ד בתריה דידיה שדינן ליה אפילו ראשונה נמי הא אמר ליה רבי יוחנן לתנא תני ראשונה כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן [ו]מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני הואי אלמא בתר אימיה שדינן ליה אמר ליה אביי אלא הא דאמר ר' יוחנן [ז]הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה מתכפר בה רצה מתכפר בולדה אי אמרת בשלמא עובר לאו ירך אמו הוא הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות ואמר רב אושעיא [ז]הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה אלא אי אמרת עובר ירך אמו הוא הוה ליה ולד חטאת [ח]וולד חטאת למיתה אזיל אישתיק א"ל דלמא שאני התם דכתיב אשר יולדו הכתוב תלאו בלידה א"ל [ט]קרקפנא חזיתיה לרישך ביני עמודי כי אמר רבי יוחנן להא שמעתא טעמא דכתיב אשר יולדו הא בעלמא בתר אבוה שדינן ליה אלא הא דאמר רבא [ט]נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה אמאי אין צריך טבילה וכי תימא משום דרבי יצחק [ט]דאמר רבי יצחק [י]דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ רובו שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ והא

דאי עבר ונסיב. או בת ישראל או גיורת: **דאי לא כתב קרא.** מידי דעל ידי עבירה קאתי לא כתב קרא למימר י) בנים אשר יולדו כו' דהא לא שכיח למיתי לידי דור שלישי: **והרי ממזר.** דאיהו לא הוי ממזר אלא ע"י עבירה שבא אביו על חייבי כריתות וכתביה קרא לא יבא ממזר כ) ואע"ג דלא שכיח איצטריך קרא למיכתביה דלכי מיתרמי לא נטמע ביה: **דאי להיתירא.** כגון שלישי יבא וגו': **והרי מחזיר גרושתו.** משניסת לאחר דאי הוא וכתב קרא להיתירא דכתיב (דברים כד) כי תועבה היא ודרשינן (קידושין ד' עז.) היא תועבה ואין בניה תועבין: **התם משום עיקר איסורא כתביה.** לאשמועינן דאיהי מיהא תועבה הויא: **אם נאמר בנים כו'.** לכתוב בן שלישי יבא וגו' או דור שלישי יבא להם ולא לכתוב בנים: **בן ראשון ושני.** גר מצרי שנולדו לו שלשה בנים לאחר שנתגייר הבן הראשון והשני יאסרו והשלישי מותר: **לכך נאמר דורות.** לאשמועינן דכל בניו אסורים ובני בנים מותרים: **ואם נאמר דור שלישי ולא נאמר בנים.** הייתי אומר לאותם ישראלים העומדים על הר סיני הוא אומר דור שלישי שלכם יבוא להם בקהל כלומר בכם ובבניכם אסורין מצרי ואדומי אבל בבני בנים ל) מותרים ומשם והלאה מותרין מצריים אפילו גר ראשון: **מהם מנה.** הוא ראשון בנו שני ובן בנו מותר: **להם הלך אחר פסולן.** תרי להם כתיבי מ) ומשמע הלך אחריהם דאם נטמעו בכשרים כגון מצרי שנשא ישראלית וישראל שנשא מצרית הלך אחריהן והולד פסול עד דור שלישי: **ואיצטריך למכתב להם.** דמשמע דמהם מנה ואיצטריך אשר יולדו דלא תימא אשר יולדו מבניהם מנה וקשו קראי אהדדי אלא למילתא אחריתי איצטריך: **כתב רחמנא אשר יולדו.** למימר דכל לידה דמגרות ואילך (א) חדא דרא היא: **לו גבי ממזר.** למימרא הלך אחר פסולו שאם נשא כשרה בנו ממזר: **מן טפה כשרה.** מישראל טהור: **שאני התם.** גבי שפחה גזירת הכתוב היא דולד שפחה כשפחה: **אפי' ראשונה נמי.** ישיא לבנו: **רצה בה מתכפר.** והולד ירעה: **רצה מתכפר בולדה.** והיא תרעה: **אי אמרת בשלמא עובר לאו ירך אמו הוא.** משום הכי רצה בולדה מתכפר דהוי חשוב בשעת הפרשה כבהמה באנפי נפשה והוה ליה כמפריש ב' חטאות באחריות שאם תאבד האחת יתכפר בחברתה. וכי אמרינן ולד חטאת למיתה היכא דאפריש בהמה ריקנית ונתעברה וילדה: **והשניה תרעה.** וכי אמרינן (תמורה דף טז.) חטאת שכפרו בעליה למיתה אזלא כגון שהפריש חטאת ואבדה והקריב אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת ראשונה: **בלידה.** הלך אחר האם: **קרקפנא.** אדם חשוב: **בי עמודי.** היכא דגרסי: **כי אמר ר' יוחנן.** ומפי השמועה אמרת ולא מדעתך: **אין צריך טבילה.** לשום גירות דסלקא ליה טבילה דאימיה: **משום דר' יצחק דאמר דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ.** והכא לא קפיד בהאי חציצה האי נ) ולאו דרביתיה הוא ואע"ג דאמר התם גזרו על רובו שאין מקפיד כו' הכא אוקימנא אדאורייתא: והא

מצרי שני במה יטהר. וא"ת ישא שתוקית דהא ר' יהודה אית ליה בפ' עשרה יוחסין (קדושין עג.) בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא והבן נמי יהא מותר לבא בקהל דממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא ויש לומר דשתוקין לא שכיחי אי נמי דממזרת דלא אפשר אלא באיסור חשיב ודאי ודאי לא כתיב וא"ת וישא נתינה והולד כשר לרבי יוחנן דאמר בסמוך מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוי דבתר דידיה שדינן וי"ל דר' יוחנן דהכא סבר כאידך דרבי יוחנן דאמר רב דימי א"ר יוחנן בנה שני הוי דבתר דידה שדינן ליה וא"ת והא כתיב קרא דאי לרבי יוחנן דדרשי לעיל (דף עז:) מעמיו לבת גר עמוני הבא על בת ישראל וי"ל דיתורא דקרא אתי שפיר לדאי אבל פשטיה דקרא לא:

הוה אמינא מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד הוא כתב רחמנא אשר יולדו. וא"ת אי סבר כרבי יהודה א"כ לימא דאיצטריך אשר יולדו לומר שהכתוב תלאן בלידה ואי כרבי שמעון היכי ס"ד דהיא ובנה חד הוא כיון דקסבר מצרי ולא מצרית וי"ל דקס"ד כיון שהורתו בנכרית חשיב דור ראשון: **חזיתיה** לרישך ביני עמודי. פירוש רבך דמצינו רבה שהלך ללמוד לפני רבי יוחנן בשילהי כתובות (דף קיא.) ס): **בעלמא** בתר אבוה שדינן ליה. דעובר לאו ירך אמו הוא והא דמשמע בסוף פרק שני דגיטין (דף כג: ושם) דאית ליה לרבי יוחנן דעובר ירך אמו הוא גבי הא דקאמר נראין הדברים שעבד מקבל גט מיד רבו של חברו כו' התם אליבא דרבי איירי וגרסינן התם בסיפא מאי טעמא דרבי: **אלא** הא דאמר רבא נכרית מעוברת כו'. וא"ת ומאי פריך מרבא הא בהדיא אית ליה דעובר ירך אמו הוא בפ' כל האסורין (תמורה ל:) ובפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מז. ושם) דקאמר היא וולדה נגחו היא וולדה נרבעו ואמר ר"י שרוצה ליישב דברי רבא דהכא אפילו כרבי יוחנן:

רובו ומקפיד עליו חוצץ. לא כמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף ו: ושם) דהיינו דוקא בשערו אבל בגופו חוצץ אפילו מיעוטו שאין מקפיד דא"כ למה לי קרא לשערו דדרשינן (שם) את בשרו את הטפל לבשרו כיון דהלכה למשה מסיני נאמרה לו בפירוש שערו רובו ומקפיד עליו כו' ועוד מדקדק ר"ת דאי בשערו דוקא ה"ל למימר הכא אימור דאמר רבי יצחק שערו בשרו מי אמר ומיהו בלאו הכי פריך שפיר: מי

מסורת הש"ס

א) [לעיל י.], ב) [ב"ב קכ.], ג) קדושין סז., ד) שם סט., ה) [לעיל עו: סוטה ט. תוספתא קדושין פ"ה], ו) לקמן פד:, ז) תמורה [יז.] כה. [מנחות פא.], ח) עירובין כב: [וז"ל רש"י שם בעל הגולגולת כלומר אדם חשוב], ט) עירובין ד: סוכה ו: נדה סז:, י) בס"א ליתא: למימר, כ) [דברים כג], ל) בס"א: בנים, מ) [דברים כג], נ) [דהאי רש"ל], ס) [וע"ע תוספות עירובין כב: ד"ה קרקפנא].

◆

תורה אור השלם

1. בָּנִים אֲשֶׁר יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ט
2. לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ג
3. אִם אֲדֹנָיו יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ: שמות כא ד

◆

גליון הש"ס

גמ' מצרי שני במאי יטהר. עי' קדושין סז ע"א תוד"ה בנה שלישי: שם דאמר קרא האשה וילדיה. לעיל כב ע"ב: שם בנה אין צריך טבילה. עי' לעיל מז ע"ב תד"ה מטבילין אותו: תד"ה מצרי וכו' וא"ת וישא נתינה וכו'. עי' טורי אבן מגילה יד ע"ב ד"ה דאגיירה:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כתב רחמנא וכו' ואילך חשבינן חדא דרא הס"ד ותיבת היא נמחק:

◆

מוסף רש"י

מצרי שני. שנתגייר אביו, **שנשא מצרית ראשונה.** שנתגיירה היא, **בנה שלישי.** ומותר לישא ישראלית, כדכתיב דור שלישי יבא להם, דכיון דיש קידושין ואין עבירה, לבית אבותם קרינא ביה ישראל, והא דאמרינן להם הלך אחר פסולן, היינו לענין ישראל שנשא מצרית או מצרי שנשא ישראלית, דיש קידושין ויש עבירה עד שלשה דורות הולד הולך אחר המצרי, דוילדו להם כתיב ואחריהם הולכים הולדות, אבל לענין מצרי ומצרית לא מגמר לן האי להם מידי, דהא בתרוייהו להם קרינא ביה, והוא מצרי והיא מצרית (קדושין סז.). **יכולין ממזרים ליטהר.** מפסול זרעם, שלא יהו בניהם ממזרים (שם סט.). **הולד עבד.** ואין ממזר דהא ולדה כמוה (שם). **שחררו נמצא בן חורין.** ומותר בישראלית (שם). **אני מצרי ראשון.** הוא עצמו נתגייר (סוטה ט.). **אשיא לבני מצרית שניה.** בת מצרית גיורת וגר מצרי, שתהא היא שניה לגירות, כדי שיהא בן בני שלישי וראוי לישא בת ישראל, דכתיב (דברים כג) בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה', שאם הייתי משיא לבני מצרית ראשונה, היה בן בני שני מצד האם, דאמר בנים אשר יולדו להם, הלך אחר פסולן, מנימין לית ליה הא דאמר בברכות (כח.) שהעמונים והמצרים מותרין לבא בקהל שכבר עלה סנחריב ובלבל את כל האומות, והכא נמי קתני בתר דהך מילתא בתוספתא דקדושין אמר לו ר"ע מנימין טעית שכבר עלה סנחריב ובלבל כו' (סוטה ט.). **רצה מתכפר בה רצה מתכפר בולדה.** דכי אמרינן וולד חטאת למיתה אזיל, היינו היכא דמפריש חטאתו ונתעברה וילדה, דהלכה למשה מסיני נינהו חמש חטאות מתות ובהכי גמירי לה דמתה, אבל

עין משפט נר מצוה

פג א מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הלכ' יט סמג לאוין קיב טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף ג:
פד ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
פה ג מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעי' ד:
פו ד מיי' שם פט"ו הלכה ד סמג לאוין קיז טוש"ע שם סעיף כ:
פז ה מיי' שם פי"ב הלכה כ סמג שם קיב קטז טוש"ע שם סעיף ו:
פח ו מיי' פ"ד מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ו:
פט ז מיי' שם הלכה ה:
צ ח מיי' שם הלכה א:
צא ט מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הלכה ז סמג לאוין קטז טוש"ע י"ד סימן רסח סעיף ו:
צב י מיי' פ"א מהלכ' מקוואות הלכה יב סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סימן קצח סעיף א:

◆

תוספות ישנים

מצרי שני במאי יטהר. וא"ת ישא ממזרת א)תשיעית דאיכא מ"ד לקמן ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת וא"כ כי ישא ממזרת תשיעית תהיה בתו כשרה ב)כי עשירית תהיה וי"ל דמלתא דלא שכיחא הוא שיחיו כל כך ושיפרו וירבו עד עשרה דורות דאינם כל כך ידועים ואי אינם ידועים כל כך לא חיי ועוי"ל דהתינח הבת כשרה לאחר עשרה דורות אבל הבן שמא לא יוכשר דהא לא אמר לקמן אלא ממזרת דמותרת לאחר עשרה דורות אבל הזכר שמא לא יוכשר: מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוי דהא דאמרינן לעיל הלך אחר פסוליהם היינו דוקא בעמוני ומצרי שנשא בת ישראל או איפכא אבל בעם אחד לא איירי לעיל: לרישך בי עמודי פ"ה אביי שהיה לפני רבי יוחנן ותימה דלא מצינו שעלה אביי לארץ ישראל. ונראה דר"ל לרישך רבה שהיה רבו של אביי והוא למד לפני ר' יוחנן כדאיתא פרק שני דייני גזלות ששלח אליו אחיו של רבה יש לך רב ומנו רבי יוחנן ואפשר שעלה ללמוד בפניו: משום דר' יצחק דאמר ר' יצחק [ד"ת] רובו ומקפיד עליו וכו' וזה אינו מקפיד ואע"ג דאמרינן התם (ערובין ד:) גזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד מ"מ איכא למימר דמשום מעלת גירות אוקמוה רבנן אדאורייתא:

א) בתוס' הרא"ש כתוב עשירית וכן לקמן. ב) לפי ההערה לעיל מהתוס' הרא"ש צ"ל אחרי עשירית.

◆

מוסף רש"י (המשך)

אי אפרשה מעוברת חשיב עובר כבהמה אחרת וחיילא עליה קדושה באנפי נפשיה והויא ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירצה והשניה תרעה (תמורה י. וכעי"ז שם כה. ומנחות פא.). **קרקפנא.** בעל הגולגולת, כלומר אדם חשוב (ערובין כב:). **ביני עמודי.** של בית מדרש של ר' יוחנן (שם). **דבר תורה.** הלכה למשה מסיני בתורה שבעל פה (ערובין ד: סוכה ו: ונדה סז:) דאמר מר שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני (נדה שם). **רובו.** רוב שערו, שאם יש בו דבר החוצץ כגון דם יבש ודיו וטיט יבש וזפת יבש או שקשור רובו אחת אחת (ערובין ד: וכעי"ז סוכה שם ונדה שם). **ומקפיד עליו.** שמצטער על לכלוך זה שבראשו (ערובין שם). **רובו שאינו מקפיד עליו.** הוה ליה כגופיה הואיל ואין סופו ליטלו ובטיל לגביה ולא חייץ (סוכה שם וכעי"ז ערובין שם).